

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

145. An dispensatio, seu potius facultas testandi concessa Episcopis, Monachis, vel aliis, quibus testandi interdictum est, expiret morte concedentis; ubi etiam aliae curiosae quæstiones resolvuntur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

acquiri Petrus ius ad rem promissam, sed etiam quando promitto dare equum vagæ, & indeterminatæ, acquiritur ad aliquem equum sibi tradendum, quæ ex eo patet, nam si non trado aliquem equum, pecco contra iustitiam, quia violo ius alterius. Et hoc, quod dixi de mandato de assignando beneficio incerto, dicerem etiam de pensione.

RESOL. CXLV.

An dispensatio, seu potius facultas testandi concessa Episcopo, Monacho, vel aliis, quibus testandi interdicitur, expirat morte concedentis? Vbi etiam alie curiose quaestiones resolvuntur, sapius contentas in praxi pro licentia, gratis, & privilegio, an expirat morte concedentis, necne? Et aduertitur, quod testamentum factum sine licentia conuulatur, superuenienti facultate testandi. Idem dicendum est, si Princeps alicui licentiam indidit ad edificandum molendinum illicitè iam factum. Idem etiam inferitur pro aliis similibus casibus. Ex part. d. i. j. Ref. 99.

§. 1. Socin. iun. consil. 89. num. 33. & seq. vol. 1. & Covarrub. cap. cum in officio, in prima edit. n. 3. versio. Qua ratione de testam. dicunt eam facultatem expirare morte concedentis, quia est facultas ad aduocandum iuri communi repugnantem.

5. Vnde fit quod si Princeps alicui licentiam indidit ad edificandum molendinum, porrigitur dicta licentia ad molendinum illicitè antea iam factum, docent Paulus Castrensis in dict. l. si quis filio, §. in riuum, n. 5. per text. ibi, ff. de iniusto, rupto, & in dict. l. iam facta, ff. de condit. & demonstrat. & in leg. & militibus, Cod. de testamento militis. Iafos in l. quominus, n. 127. & sequentibus, vbi alia adducit, ff. de fluminibus, Hyppolitus de Marfil. in repetitio. rubric. de fideiusoribus, n. 82. Ioannes Falcon. in regula 380. num. 7. Curtius iunior. consil. 103. num. 7. lib. 1. Boer. dec. 264. num. 27. Callaneus in consuetudinib. Burgund. rubric. 13. §. 9. pag. 1492. Flaminius Parisias de resignation. benefic. lib. 11. tom. 2. quasi. 7. num. 90. Narbona in leg. 10. gloss. 3. num. 19. tit. 6. lib. 1. Recopil. part. 3. Mieres de Maioratu 4. part. question. 2. num. 77. Petr. Surt. consil. 351. numer. 48. volum. 3. & consil. 462. a n. 21. cum seqq. quod procedere dicit, siue Princeps sciat, siue ignoret iam esse factum dictum testamentum.

6. Ex qua etiam doctrina inferitur, & probatur Bartholomæus Socinus in consil. 260. In causa, col. 2. versio. secundo principaliter, quod concessus Regis, vt quis possit habere in Regno beneficium, habet locum in beneficio iam habito, & obtento ante consensus impetrationem, ac si à principio dimanasset, & fuisse prælitus, quem citat Rebuffus in tract. de pacifico. possessor. n. 266. pag. 312. & Mieres de maiorat. dict. 4. part. 2. sub n. 78.

7. Cui doctrinæ bene consonat alia tradita ab Alphonso Azueved. in l. 3. tit. 7. dict. num. 7. lib. 5. Recopil. post Paulum de Castro in dict. l. & militibus Narbona vbi proxime, num. 21. & cum Ioanne de Imola in cap. non potest 21. §. illud de prebenis, lib. 6. Riccius in practica aurea, resolut. 294. per totam, quod licentia Pontificis, & dispensatio ad obtinendum, duo vel tria beneficia incompatibilia, potest dispensatus eius virtute etiam obtenta iam retinere, quia sicut potest assequi in posterum de nouo, ita iam assequutum retinere, quia cui permittitur aliquid de nouo facere, multo fortius iam factum consummare, licet multum huic doctrinæ obuiare videatur text. in dict. cap. non oportet 21. de preben. lib. 6.

8. Nota hic obiter primò quod ex superius dictis deducitur, literas dimissorias ad Ordines suscipiendos, non expirare morte Episcopi, eas concedentis, quia cum contineant licentiam, ordinando concessam, vt ad Ordines promoueat, sunt gratia facta, & per consequens non expirant morte Episcopi concedentis. Ita Nauarr. lib. 1. consil. in 2. edu. tit. de rescript. consil. 5. n. 1. Henriquez lib. 7. de indulg. c. 21. n. 6. & lib. 10. de sacrament. Oram. c. 22. in fine. Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 27. sect. 4. dub. 3. n. 8. & Sanchez lib. 8. disp. 28. n. 83. qui bene addit, idem dicendum esse de litteris dimissoriis, concessis à Capitulo Sede vacante, quando eas concedere valet, non enim expirant, finita Capituli potestate per noui Episcopi aduentum; & idem est de concessis à Vicario Episcopi, eo quod Episcopus in remotis sit, iuxta c. 3. de temp. ordin. in 6. vel de speciali facultate sibi concessa ab Episcopo; & de dimissoriis concessis à Prælati Religionum suis subditis, quia in his omnibus militat eadem ratio.

9. Et etiam deducitur, licentiam non rescidendi, concessam ab Episcopo Clericis beneficiatis, causâ studij, non expirare morte concedentis, quia est gratia facta. Idem dicendum est de licentia faciendi alias prohibita, vt edendi carnes, vel non ieiunandi in Quadragesima, ac de licentia prædicandi, & aliis, propter eandem rationem, sic, aliis relatis, Sanchez loco cit. num. 77. & 78. qui idem dicit num. 76. cum Nauarro, & aliis, de licentia ab Episcopo concessa ad

Sup. hoc ex consequentia & doctrina §. not. præterita.

Sup. hoc & seqq. vsque in finem huius Ref. in Ref. præterita §. Verum circa, signanter ante medium à text. In secundo, & in §. 1. not. seq. in principio, & c. Sup. his litteris dimissoriis infra in tr. 5. Ref. 10. §. Faciunt, cursum in fine, & in Ref. 12. §. Notandum est tamen.

Sup. hoc in Ref. not. 1. præcedentis §. huius Ref. & eod. vers. & in §. 1. dictæ Ref. & seqq.

Sup. hoc ibidem.

ad celebrandum in privato Oratorio. Sed hodie hanc licentiam non potest dare Episcopus, sed pertinet ad Pontificem ex declaratione S. Congregationis.

10. Notandum secundum contra Paludanum in 4. disp. 17. q. 4. art. ult. conclus. 7. n. 25. D. Anton. 3. part. tit. 17. c. 9. in fine, Philarch. de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 24. ad finem, facultatem delegatam audiendi confessiones, non expirare mortuo Episcopo concedente, aut eius amotione ab officio, seu Episcopatu. Et ratio est; quia omnia iura decidentia, potestatem iurisdictionis delegatae perire morte delegantis, re integra, loquuntur de potestate iurisdictionis delegatae contentiosa; qualis non est potestas delegata ad audiendum confessiones: illa enim non comparatur inter gratias, sed inter iustitiae litteras, haec autem inter gratias, quare eius duratio non est metienda iuxta naturam litterarum iustitiae, sed iuxta naturam litterarum gratiae, quae si gratia facta sunt, non expirant morte concedentis, etiam re integra. At haec facultas audiendi confessiones, computatur inter gratias factas, quamvis sit in poenitentium favorem, quia cum non concedatur respectu personae determinatae in peculiarem illius favorem, vel ad ipsius poenitentem, reputatur potius gratia facta ipsi sacerdotibus, utpote, quae in maximum eorum favorem redundat, & statim ac ipsis conceditur, est gratia perfecte concessa, & a nullius executione dependens, quae est definitio gratiae factae; sed gratia facta non expirat morte concedentis, etiam re integra, sicut etiam dicunt communiter Doctores de privilegiis, quod scilicet, non expirat morte concedentis, quamvis privilegij nondum eis usi fuerint.

Sup. hac facultate supra in tr. 1. Ref. 36. §. V. ubi prope finem, verif. & aliter, de & pro confessoribus Regularibus in hoc casu in tom. 7. tr. 1. Ref. 74. & 75.

Sup. hoc in Rel. praeterita a principio, & saltem a verif. secus quando post medium §. 1. & in §. Veru circa, ante medium, verif. In Secundo, & in aliis eius not.

11. Quando vero, (vt observat Sanchez lib. 8. disp. 28. n. 73.) facultas concessa esset Sacerdoti audiendi confessiones poenitentis determinati, in illius tantum poenitentis favorem, expiraret ea facultas morte concedentis re integra, id est, quo ad confessionem nondum antea acceptam. Quia, cum illa gratia sit in illius poenitentis favorem, & nondum sit perfecta, sed per confessorium exequenda; non habet gratiae factae rationem, sed faciendae, quae morte concedentis expirat, sicut dicendum est de potestate dispensandi cum persona determinata in illius tantum favorem.

12. Sed his non obstantibus, contrariam sententiam probabilem putat Castus Palau tom. 1. trall. 3. disput. 4. punct. 16. §. 4. num. 5. censet enim potestatem tibi datam ad dispensandum, vel absolvendum, non solum esse gratiam illius, cui est absolutio, vel dispensatio concedenda, sed etiam tui, siquidem tu ut magis idoneus electus ad illam dispensationem concedendam; & ita tenet Emanuel Sa verb. dispensatio num. 6. in editione genuina, & reformata, & indicat verb. gratia n. 4. Salas illum referens disp. 20. sect. 17. fine, & in potestate ad absolvendum probabiliter censet Suarez cap. 31. num. 18. ad finem, inclinat maxime, & securum reputat Basilium de Leon. lib. 8. de dispensat. c. 19. §. 1. n. 5. & n. 8. absolute eam tenet.

13. Neque obstat textus in capitulo nulli, de praebendis in 6. ubi enim solum deciditur; facultatem concessam alicui super provisione certae personae faciendae expirare, si non ob suam, sed eius, cui prouideri mandatur, gratiam, & favorem sit concessa; quare si non solum ob gratiam eius cui prouideri mandatur sed etiam ob prouidorem facultas concedatur, gratia non expirat. At cum facultas absolvendi, & dispensandi videatur, non solum in favorem dispensandi, & absolvendi; sed etiam in favorem absolventis, & dispensantis fieri, perseverare dicendum

est, quia saltem ex una parte iam est gratia facta, scilicet ex parte dispensantis; & cum haec perseverare non possit, nisi simul perseveret gratia faciendae dispensando, utraque perseverat, vt multis allegatis probat Sanchez lib. 8. disp. 28. n. 80. & 81. Adde satis probabile videri, quamlibet facultatem datam alicui ad effectum cavendum in alio esse gratiam factam illi, cui data est talis facultas, etiam si ex speciali intentione ad alium referatur, ac proinde non perire morte concedentis, nisi in his casibus, in quibus ex iure aliud colligitur, qui solum duo sunt. Primum in materia ambitiosa, qualis est beneficialis, ex d. cap. si cui nulla, & cap. si super gratia, de officio delegat. in 6. Alius in materia fore contentiosa, vt in cap. gratum, cap. reletum, de officio delegat. ad quem reducuntur externi contractus, & negotia humana, & aliae leges, quae statuunt mandatum expirare morte mandantis, sic Suarez lib. 8. c. 51. n. 14. & ex illo Basil. de Leon. lib. 8. c. 19. §. 1. n. 5.

14. Et tandem notandum tertio, ex dictis deduci quid dicendum sit de licentia alicui concessa ab Episcopo, vel alio Praelato, eligendi Confessorium, an expirat mortuo concedente, vel eo amoto ab officio, re integra. Aliqui dicunt expirare, nisi Episcopus, praemissa causa cognitione, & consentiente Capitulo, eam licentiam concederet. Sic Abb. cap. fin. n. 9. in fine, de officio legat. Roland. cons. 38. num. 12. vol. 3. Angel. verb. Indulgentia, n. 7. & ibi Sylvest. quast. 5. dicto 7. n. 16. & verb. Confessor. quast. 7. Corduba in questionar. lib. 5. quast. 36. circa principium. Immo Felin. in cap. licet undique, num. 2. ad finem, de officio deleg. absolute docet, eam licentiam perire morte concedentis. Et ratio est, quia haec licentia virtute continet delegationem iurisdictionis exercendae, quae cessat obitu delegantis, re integra, vt habetur in cap. gratum, cap. reletum, & cap. licet undique, de officio deleg. Secundo, quia ea iurisdictione non datur Sacerdoti eligendo, donec actu eligatur, vt patet; non enim iurisdictione dari potest incertae personae, glossa cap. ad haec, de rescript. verb. Elegerint: at quando eligitur, non potest ei iurisdictione dari ab Episcopo mortuo, nec datur a poenitente, quia saepe est laicus, vel mulier: nec succellor in Episcopatu eam concedit, vt supponimus; ergo.

15. Sed mihi placet opinio asserentium, hanc licentiam eligendi Confessorij, concessam, siue a Pontifice, siue ab Episcopo, aut ab alio Ordinario potestate eam concedente, non expirare morte concedentis, etiam re integra, vel amotione ab officio; quia haec facultas, non tanquam iurisdictione delegata, sed tanquam gratia facta censenda est: ergo morte concedentis non expirat. Antecedens patet, quia in hoc casu non datur directe facultas Confessorio, sicut contingit, quando datur illi licentia audiendi confessiones: sed tota gratia conceditur directe poenitenti, & per quamdam consequentiam, ac indirecte confessorio electo: ac proinde statim, ac concessa est, censetur gratia absoluta, & perfecte facta, respectu poenitentis, cui id privilegium conceditur. Et ita hanc sententiam tenet Gonzales ad reg. Cancellar. 8. gloss. 12. n. 39. Suarez tom. 4. disp. 27. sect. 4. n. 8. & seq. Pontius de matrimon. lib. 8. c. 19. §. 1. num. 7. Sanchez lib. 7. disp. 25. n. 75. Henriquez lib. 7. c. 21. n. 61. & alij pens ipsos.

16. Ad primum autem argumentum contrariae sententiae, respondet Sanchez, eam iurisdictionem non esse contentiosam, sed voluntariam in foro conscientiae, quae non expirat morte concedentis.

17. Ad secundum respondet Suar. dict. sess. 4. n. 20. dictam iurisdictionem dari a successore; quatenus non renocando facultatem, virtute, seu tacite illam ratam habet.

18. Respon

Sup. hoc in Rel. praeterita §. Veru circa, ante medium §. 1. verif. In Secundo, & in aliis eius not.

De Dispensationibus. Resol. CXLVI. &c. 271

Respondet secundum idem auctor, quem sequitur Sanchez ubi supra, eam iurisdictionem dari a concedente licentiam, cuius virtus manet moraliter in ipsa gratia ita concessa: & ratio est, quia concedens facultate hanc, ex tunc transfert iurisdictionem in alium, quantum est ex efficacia voluntatis, quam tunc habet, quae dum non retractatur ab ipso, vel successore, sufficit, absque nona voluntate, & solum deest applicatio quasi materialis ad talem personam, quae sufficienter fieri potest virtute dicti privilegii, seu gratiae permanentis.

RESOL. CXLVI.

Ab cessante causa dispensationis, cesset ipsa dispensatio?
Et in exemplum huius difficultatis adducuntur diversi casus in textu huius Resolutionis. Ex part. 1. tit. Rel. 41.

1. Affirmativam sententiam sustinet Sanchez de matr. tom. 3. lib. 8. disp. 30. num. 14. & alij penes ipsum. Et ratio est, quia facilius tollitur privilegium, quale est dispensatio, quam ius commune, at ius commune cessat, cessante eius causa finali: ergo a fortiori ius speciale. Multas alias rationes adducit Sanchez.

2. Sed licet haec sententia sit probabilis, contrariam probabiliorem esse iudico, quam tuncur Pontius de matr. lib. 8. c. 20. num. 4. Salas de legib. disp. 20. sess. 5. num. 64. & seq. Gravado in part. 2. contr. 7. tract. 3. par. 2. disp. 17. sect. 4. num. 36. Gutierrez canon. q. 10. cap. 5. num. 30. & 132. & nouissime tract. de matr. cap. 126. num. 2. cum Sa verb. gratia, num. 6. & alij penes ipsos: & idem assero, quod si quis a principio obinuit dispensationem cum causa rationabili & sufficienti; postea tamen decursu temporis cessauit totaliter illa causa; non peccat uiuens tali dispensatione. Et ratio est, quia per illam dispensationem vere relaxata est illa lex, ac eius obligatio extincta: ergo non potest reuiuiscere, eod quod causa cessauit. Ceteras rationes vide apud Sanchez, qui licet contrariam opinionem teneat, vt diximus; tamen in fin. num. 13. sic asserit: [Qui hanc sententiam amplecteretur, damnari non posset, cum graues, per se Auctores habeat, nec rationibus destituta sit; nec opposita ita concludant, quin solui possint. Vnde ex his inferretur cum Suarez de oblig. lib. 6. cap. 20. num. 15. quod irregularis dispensatus ad Ordinem propter paupertatem propriam, vel propter indulgentiam ministrorum Ecclesiae, licet postea cesset illa causa ante susceptos Ordines; nihilominus potest licite ordinari ex vi illius dispensationis. Item, si quis esset dispensatus ad non ieiunandum per totam vitam, si illa causa postea omnino cessaret; nihilominus posset uti illa dispensatione.] Vnde asserit Sa: ubi supra, num. 65. in fin. [Absurdum aliquibus videtur, dispensatum in perpetuum ad esum carnis, propter infirmitatem, ea cessante illis vesci. Sed respondeo, non peccare mortaliter; sed ad summam veti aliter: quia dispensatio retinet suum valorem, donec reuocetur. Dices: In omni dispensatione ergo causa cessante cessabit dispensatio; alias iniquus esset dispensans, quia vellet dispensationem sine causa manere. Respondetur, talem dispensationem esse absolutam, nec iniquum esse dispensationem, quia probabiliter praesumit, causam fore perpetuam, & idem dispensauit, vel limitauit, seu restrinxit; sed scienis postea causam cessasse, debet dispensationem reuocare. Dicendum est igitur absolute, quod si valida fuit dispensatio in lege propria, vel inferioris, vel in iis, quae pertinent ad ius diuinum, vt in votis, vel iuramentis; vltus talis dispensationis contingens post cessationem causae, non est ex genere suo peccatum mortale, & probabile est nec esse veniale; sed rem omnino licitam.]

RESOL. CXLVII.

An cesset dispensatio, cessante causa post integrè & perfecte obientam dispensationem?
Et pro praxi praedictae questionis explanantur aliqui casus, & tota doctrina huius Resolutionis est valde notanda. Ex p. 8. tit. 5. Res. 24.

1. PRO declaratione questionis suppono primum; Licet cesset causa impulsiva, seu minus principalis, adhuc manere in suo robore dispensationem, si non cessauerit causa finalis, seu praecipua. Secundum est, licet cesset pars causae finalis, si non cessauit omnino, seu quoad omnes partes, adhuc valere, & durare dispensationem, imò in dubio an cessauerit omnino causa, vel an causa, quae cessauit, fuerit finalis, an compulsiva, censendum est perseverare dispensationem, & eius effectum, quia in dubio, an valeat, dispensatio, standum est valori illius. Tertium est si postquam a Papa, v. g. commissa est facultas dispensandi, antequam Commissarius dispense, cessauerit omnino causa dispensationis, nulla proliis erit dispensatio, quia tempore dispensationis non subsistit causa, sine qua Papa non dat facultatem dispensandi. Quartum est, si cum dispensatio reducta iam sit ad actum irrevocabilem, cesset causa dispensationis, non propterea vim suam amittit dispensatio, v. g. Dispensauit Papa in impedimento consanguinitatis propter paupertatem foeminae, si post contractum matrimonium obtineat diuitias, non idem redditur matrimonium irritum; & idem verum est, si actus, vel effectus non potest commode reuocari. v. g. Collatum est alicui beneficium dispensando cum illo propter aliquam causam, licet postea cessauerit, non amittit beneficium, quia id foret incommodum. Similiter si irregularis dispensatus est ad omnes Ordines recipiendos, & post susceptum Subdiaconatum cessaret causa dispensationis, posset ad reliquos Ordines ascendere, quia oppositum esset illi valde incommodum & difficile.

2. His suppositis superest grauis questio, an si post concessam dispensationem, & executioni mandatam, cesset omnino causa finalis dispensandi, & actus possit sine incommodo reuocari; cesset dispensatio, nec deinceps liceat illa uti. v. g. Dispensauit Pontifex cum aliquo in voto castitatis propter vehementes tentationes, & frequentes lapsus; quaeritur, an si decursu temporis cessent omnino tentationes & lapsus, reuiuiscat votum castitatis, & proinde cesset dispensatio. Similiter dispensauit Papa cum aliquo in praeccepto recitandi, aut ieiunandi propter infirmam valetudinem, quaeritur an si postea conualescat, teneatur recitare, aut ieiunare. Dispensauit denique in irregularitate propter causam sufficientem, peritur an ea cessante, redeat irregularitas, & sic de alijs innumeris.

3. Et affirmativam sententiam ex Sanchez nouissime docet P. Amicus tom. 5. disp. 6. sectio. 10. num. 173. Quoniam omnis dispensatio praesumitur iuste concessa ab ipso dispensatore: vt autem sit iuste concessa, debet hanc tacitam conditionem includere,

Sop. hoc in Res. praesertim, & supra lege doctrinam R. c. 74. & alterius eius secundae not.